

“MƏKTƏB” YARATMIŞ ALİM VƏ MÜƏLLİM

Əli RÜSTƏMOV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dosenti pedaqoji elmlər namizədi,*

Elm və mədəniyyət tarixində talantı və qabiliyyəti ilə öz dövrünün irəli gedən və bununla da müasirlərindən fərqlənən şəxsiyyətləri olmuşdur. Lakin onların heç də hamısı “məktəb” yarada bilməmişdir. Məktəb yaradan alimlərin elmi və mənəvi irsi ölümündən sonra “məktəb” formasında, kollektiv şəkildə davam etdirilmişdir.

“Məktəb” yaratmış alimlər çoxtərəfli fəaliyyətə və yüksək intellektə malik olmuşlar. Onlar həm generator, həm təşkilatçı, həm məktəbin” müəllimi”, həm də tərbiyəvi baxımdan yüksək keyfiyyətlərə malik olan şəxsiyyətlər kimi formalaşmışlar.

Abuzər müəllim də belə bir “məktəbin” özülünü qoyan, hazırda da inkişaf etdirən, nəinki Azərbaycan, həmçinin dünya kitabxanaşünaslığında öz dəstəxtətti, nüfuzu, mənəvi və elmi-etik keyfiyyətləri ilə fərqlənən alimdir. O, öz ömrünün, gecə-gündüzünü sərf edərək, uzun əzab-əziyyətlərlə “kitabxanaşünaslıq məktəbi” yaratmışdır, bu “məktəb”də qabaqcıl, dünyəvi elm və təhsili üzvi şəkildə birləşdirilmiş, yüksək insani dəyərlərdən bəhrələnmişdir. Belə ki, kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi onun təkbaşına gərgin əməyi sayəsində yaradılmış, kitabxanaşünas alim və müəllimlərin hamısı onun bilavasitə rəhbərliyi ilə yetişmişdir. O, həmçinin 30-35 minlik kitabxanaçılar ordusunun layiqli “sərkərdə”sidir. Çünki onların hamısı Abuzər müəllimin “məktəb”ində təhsil və tərbiyə almışlar. Onların əksər hissəsi bu “məktəb”in ənənələrinə sadıq qalaraq, elm, təhsil, mədəniyyət və idarəetmə sahələrində öz əməksevərliyi, istedad və qabiliyyəti, yüksək mənəvi və əxlaqi keyfiyyətləri və obyektivliyi ilə fərqlənən şəxslərdir. Minlərlə kadrları buna misal göstərmək olar. Buna görə də, Azərbaycan kitabxanaçılıq işini, kitabxanaşünaslıq təhsilini və elmini uca bir binaya bənzətsək, Abuzər müəllim bu binanın həm memarı, həm də özülüdür-desək, səhv etmərik. Biz bütün fəaliyyətimizdə, o cümlədən elm və tədris işimizdə büdrəyərkən həmişə bu “bina”nın divarlarına söykənmişik. Bu binanın memarı həmişə bizə düz yol göstərmiş, əzab-əziyyətimizi çəkmiş, hətta bir sıra hallarda bizim görməli olduğumuz işi və bizə qarşı yönəlmiş zərbələrin yükünü öz üzərinə götürmüşdür. Bu, çox böyük fədakarlıqdır.

Abuzər müəllim istedadlı alim olmaqla yanaşı, həm də, sözün əsl mənasında, yüksək insani keyfiyyətlərə malik olan nadir şəxsiyyətlərdəndir. Belə adamlar haqqında el arasında “əsl kişidir”, “əsl insandır” kimi dərin mənalı ifadələr işlədilir. Bu sözlərin hamısı Abuzər müəllimə yaraşır. Çünki o, yaxşı

adamların etalonudur. Məsələn, o, heç vaxt bizim yolumuzda sərf etdiyi əməyi, çəkdiyi əzab və əziyyətləri qabartmamış, saysız-hesabsız yaxşılıqları heç vaxt bizim üzümüzə vurmamış, həmişə “bu mənim insanlıq borcumdur” demişdir. Lakin Abuzər müəllimi tanıyanlar yaxşı bilirlər ki, o, bizim yolumuzda şam kimi ərimişdir. Bizim kobudluğumuza, bəzən üzə qayıtmağımıza, irili-xırdalı bütün səhvlərimizə dözmüş, böyüdüb xroniki ziddiyyətə çevirməmiş, fakt kimi bizə qarşı istifadə etməmişdir.

Fakültəmizin digər müəllimlərinin və mənim, bəzən haqsız olsaq da, səhvlərimiz, kobudluqlarımız olub. Abuzər müəllim bütün bunlara dözmüş, bunları səbrlə, təmkinlə aradan qaldırmışdır. Bu insanın ürəyi kainat boydadır. Bizim bütün acılı-şirinli, yerli-yersiz hərəkətlərimiz bu ürəyə toplanır və sonra da yoluna qoyulur. Buna görə də onun böyük ürəyi həmişə ağır zərbə və yük altında olur.

Abuzər müəllim bütün universitet kollektivi üçün də həmişə belə olmuşdur. Bu bir həqiqətdir ki, 50-ci illərdən sonra işləyən bütün rektorlar mübahisəli, ziddiyyətli və ilk nəzərdə həlledilməz görünən bütün problemləri yoluna qoymaq üçün Abuzər müəllimin köməyindən istifadə etmişlər. Çünki Abuzər müəllim obyektiv bir insan, istedadlı alim və təşkilatçı olmaqla yanaşı, tədris işinin bütün incəliklərini kamil bilən bir müəllimdir. Yaxından tanıdığım ali məktəb işçiləri içərisində tədris işini onun qədər dərinləndirən bilən digər bir şəxs mənə məlum deyil.

Abuzər müəllim yüksək dərəcədə qayğıkeş insandır. Tələbəlikdən bu günə kimi mən onun yüksək insani keyfiyyətini dəfələrlə duymuşam və görmüşəm. Universitet kollektivinin, o cümlədən fakültənin xeyir-şərində həmişə iştirak edir, köməksizə, dara düşənə, ehtiyacı olana təmənnasız yardım göstərir. Mən özüm də dəfələrlə bu qayğıkeşliyin şahidi olmuşam.

Bir sıra hallarda elmi rəhbərlər aspirantlarını doyunca işlədir, onların yazdığı məqalə və tezislərin əvvəlinə öz soy adlarını qoyur və beləliklə də öz” intellektual potensialları”nı artırırlar. Abuzər müəllimin onlarca aspirant və doktorantlarının yüzlərlə əsərlərində onun soy adlarının olmasını heç kəs deyə bilməz. O, özü yazır, yaradır. Kitabxanaşünaslıq sahəsində ilk monoqrafiya, ilk dərslər proqramı, ilk dərslər kitabı, ilk dərslər planı məhz onun şərəfli adı ilə bağlıdır. O, ahıl çağında da yorulmaq bilmir, bizim hamımız üçün yalnız insanlıq sahəsində deyil, elmi yaradıcılıq sahəsində də əyani nümunə göstərir. Son 5 ildə onun üç sanballı monoqrafik kitabının, iki dərslər proqramının, beş adda məqaləsinin, üçcildlik dərslərinin nəşr edilməsi deyilən fikri təsdiq edə bilər. Çünki o, başqalarına tələbkar olduğundan daha çox özünə qarşı tələbkardır. Tələbkarlıqla qayğıkeşliyi özündə birləşdirən müəllim isə əvəzedilməzdir, Abuzər müəllim kimi!

Abuzər müəllim həmişə keçmişlə müasirliyi və gələcəyi üzvi şəkildə əlaqələndirmək qabiliyyəti olan, fakültə kollektivini daim irəli getməyə

səsləyən şəxsiyyətdir. Bu cəhətdən o, M.Qorkinin “İzergil qarı” hekayəsindəki Danko surətinin həyatda real təcəssümüdür. Danko qaranlıq meşədə yol azan və məhv olmaq təhlükəsinə məruz qalan insan kütləsini xilas etmək üçün özünü qurban verir, ürəyini çıxarıb onlara verir. Bu ürək məşələ dönüb yanmağa başlayır. İnsanlar bu məşəlin işığı ilə yolu tapır və ölümdən qurtulurlar. Abuzər müəllimin ürəyi də həmişə bizə məşəl olmuşdur. Onun vasitəsilə biz həyatda düzgün yol tapıb, durmadan irəliləyib getmişik. Məsələn, avtomatlaşdırılmış informasiya texnologiyaları kitabxanaçılıq təhsilinə ilk dəfə 70-ci illərin əvvəllərində Abuzər müəllimin təşəbbüsü ilə tətbiq edilmişdir. O, Bilnüs Universitetinə getmiş və tədris planını onlardan gətirmişdir. Bunun nəticəsində riyazi və texniki fənnlərlə yanaşı, “İnformatika” da Azərbaycanda tarixən ilk dəfə bizim fakültədə tədrisə daxil edilmişdir. Digər bir fakt: müasir şəbəkə informasiya texnologiyalarının kitabxanalar üçün perspektiv əhəmiyyətini dərinlən başa düşən Abuzər müəllim ilk növbədə “İnformatika” fənnlər kompleksinin yeni konsepsiyasının tədris planına daxil edilməsinə nail olmuş, bu aspektdə bizə dərs proqramı və dərslik hazırlamağı tapşırılmışdır. Bütün bunlarla kifayətlənməyərək o, respublikada ilk dəfə “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” elmi-tədqiqat laboratoriyası yaratmışdır. O, bu laboratoriyaya müvəffəqiyyətlə rəhbərlik edir. Bu laboratoriya internetlə əlaqələndirilmiş və klient-server arxitekturasında kitabxana-informasiya bazasının yaradılması probleminin həlli sahəsində əhəmiyyətli işlər görmüşdür. Elmi yeniliyi vaxtında başa düşmək və onun üçün tədris-təşkilatı və elmi zəmin hazırlamaq baxımından da Abuzər müəllim dünyanın nəhəng elm dühaları ilə bir sırada dayanmağa layiq olan adamdır. Səmimi deyirəm ki, sayılıb-seçilən, Abuzər müəllim kimi dahi alimlərin gərgin elmi əməyi və ölçüyə gəlməyən istedadı sayəsində kitabxanaşünaslıq Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademik informasiya elmləri kompleksinə daxil edilmişdir. Abuzər müəllim respublikadan həmin akademiya haqqı üzv seçilmiş ilk alimdir. Buna onun tam mənəvi haqqı vardır.

Orta və ali məktəb müəllimlərinin müəyyən hissəsinə xas olmayan “təmizlik”, “kristallıq” ölçüləri etalon kimi sanki Abuzər müəllimin “boyuna biçilmiş”, sonra həyata vəsiqə almışdır. İstər dərs dediyi minlərlə tələbələr, istər aspirantları, istər müəllimlər, istərsə də onu yaxından tanıyan bütün adamlar deyə bilməz ki, o, kimdənsə bir təmənna ummuş olsun. Onu sevməyən, hətta daxili aləmi qaranlığa bürünmüş şeytanabənzər bəzi adamlar da etiraf edirlər ki, Abuzər müəllim tər-təmiz, əməlisaleh adamdır. Bu keyfiyyətinə görə dəfələrlə tələbə qəbulu komissiyasına və rüşvət amili mümkün olan bir çox ictimai işlərə rəhbərlik etmişdir. Çoxlarımızın ailələrinin, uşaqlarının və yaxın qohumlarının təhsil almasında Abuzər müəllimin yaxından köməyi olmuşdur.

Yüksək mənəvi keyfiyyətləri olan insan kimi, ictimai və elmi xadimi Abuzər müəllim haqqında çox danışmaq olar. Lakin bir fikri vurgulamaq istərdik ki, Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin, eləcə də respublikanın böyük kitabxanaçılar ordusunun bütün ağırlığı, dərdi-səri bu nəhəng şəxsiyyətin çiyinləri üstündə dayanır. Biz yalnız və yalnız bu çiyinlərin üstündə varlığımızı qoruyub saxlaya, gələcəyimizi aydın görə və pərvazlanıb aydın səmaya uça bilərik. Çünki bu kamil şəxsiyyət 80 illik ömrünün 60 ilini kitabxanaçılıq fəaliyyətinin bütün sahələrinin formalaşmasına, sürətlə inkişaf edib indiki yetkin səviyyəyə çatmasına, nəinki respublikada, həm də MDB məkanında bacarıqlı mütəxəssislərin, istedadlı alimlərin və bir çox nəsillərin yetişməsində əvəzsiz töhfələr verməsinə həsr etmişdir. O, bütün həyatı boyu özü üçün yaşamamışdır. Kimliyindən, hansı rayondan gəlməyindən asılı olmayaraq o, insanların şüurunda, ağılında və ürəyində insanlıq və kamillik çırağı yandırmışdır.

Mən Abuzər müəllim haqqında çox yaza bilərdim. Lakin çoxlarının fikrini, istəyini ifadə edərək demək istəyirəm: Abuzər müəllimi saysız-hesabsız xeyirxah əməlləri və yaratdığı dəyərli, zəngin elm xəzinəsi əsrlərlə yaşadacaq və gələcək nəsillərin ürəyində əbədi olaraq heykəlləşdirəcəkdir.

Biz nadir şəxsiyyətləri qorumalıyıq, onlara sağlığında qiymət verməliyik ki, ömürləri daha da uzansın. Çünki onlar qiymət verilməsə, dünya boş, qaranlıq və mənasız görünər!